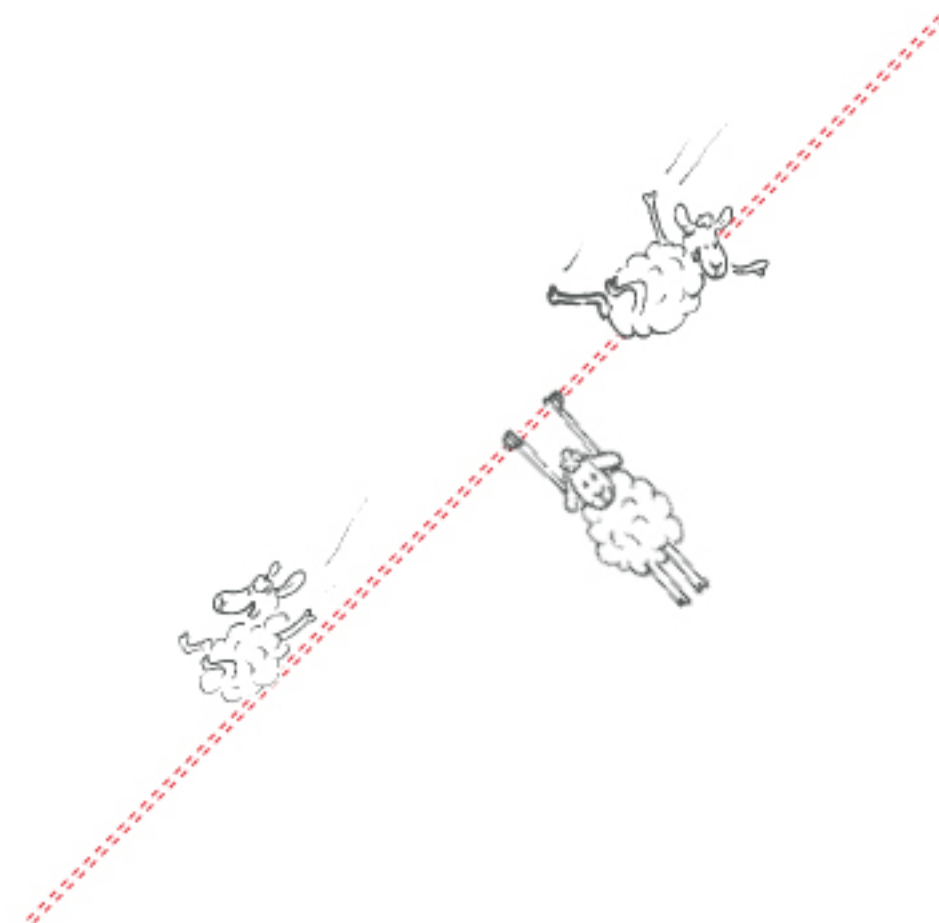

תוכן העניינים

6 מבוא

1 נולן, גליל, כיערת ועמקים

10	החרמון
14	הבניאס - נחל חרמון
18	תל דן
22	אגמון החולה
26	נחל גילבון, רמת הגולן
30	בתי הכנסת העתיקים בצפת
34	הארבל
38	טבחיה וכפר נחום
42	כפר קמא
46	הר תבור
50	כוכב הירדן
54	בית שאן העתיקה
58	גן השלושה - הסחינה

2 הנגליל המערבי והכרמל

64	מערת קשת
68	מבצר המונפורד ונחל כזיב
72	ראש הנקרה
76	אולמות האבירים בעכו

80 הגנים הבהאיים בחיפה

84	קרן הכרמל - מוזיקה
88	מערות האדם הקדמון בכרמל
92	גבעת הרקפות בגלעד
96	רמת הנדיב

3 מישור החוף

102	חוף דור וחוף הבונים
106	אמת המים בקיסריה
110	צבים בנחל אלכסנדר
114	מצוק החוף גנש, פארק חוף השרון
118	מצפה עזריאלי בתל אביב
122	נמל יפו
126	פארק שרון (חירייה) בתל אביב
130	סקורות הירקון - תל אפק
134	ברכת הקשתות ברמלה
138	חולות ניצנים

4 ירושלים והשפלה

144	מגדל דוד וטיילת החומות בירושלים
148	קריית המוזאונים בירושלים
152	סטף

156 תל עזקה

160	מערות בית גוברין
164	אמציה
168	בתרונות רוחמה

5 ים המלח והנגב

174	מצדה
178	חוף עין גדי וחופי ים המלח
182	חמוקי ניצנה ועוז
186	המכתש הגדול
190	עין עבדת
194	עין עקב בהר הנגב
198	מכתש רמון: המנסרה וקיר האמוניטים
202	חולות כסוי, בקעת עובדה
206	עמודי שלמה בפארק תמנע

6 אילת

212	ריף הדולפינים באילת
216	שמורת האלמוגים באילת

אלה הרגעים היפים בחיינו...

חיכינו להם זמן רב. חלמנו עליהם. סוף־סוף אנחנו יוצאים עם הילדים לטיול. הכול מוכן. ההכנות הסתיימו, בחדרנו לאן ניסע, הדרך עברה בשלום, והנה הגענו. זה יום נהדר, אבל אז מגיע רגע אחד מפתיע ומוכר מאוד: אחד הילדים, שניהם, לפעמים אפילו שלושתם מעקמים את הפרצוף ויורים במהירות סדרה של שאלות: למה באנו? מה עושים? יהיה לנו כיף? ומה זה בכלל המקום הזה? מי בנה אותו? מה רואים פה? כמה הולכים, מתי נאכל? ומה זה שם, העץ הגדול ההוא?

אם הם קשוחים כמו שרק ילדים יודעים ויכולים להיות, יופיע בסוף הצרור המשפט הקטלני: יכבר היה טוב יותר להישאר בבית". בדיוק מזה חששנו. בדיוק בשביל הרגע הזה הכנו את הספר שאתם מחזיקים בידכם. זה אינו רגע קל. מתברר לפתע שלא כל בני המשפחה שאנחנו אוהבים כל כך חיכו בכיליון עיניים לטיול הזה בסחינה, בדחלות כסוי, בחיפה או באילת. יש להם דעה משלהם, מצבי רוח והסון שאלות, ולא תמיד אנחנו יודעים את התשובות עליהן. למעשה, ברוב המקרים אין לנו תשובות לשאלות האלה. כמה מהן למען האמת פשוטות ובסיסיות ביותר. מי היו האבירים? מה למשל אכל האדם הקדמון, או למה הרקפות צומחות על הגבעה הזאת דווקא? אפילו שאנחנו רוצים כל כך שהיום הזה יהיה מושלם, שכולנו ניהנה בו יחד, שטרגיש את אותה שמחה

מגבשת שיכולה לצוץ רק בטיולים משותפים, חסדים לנו מידע וכמה רעיונות לפעילות משותפת שיוסיפו עניין וצבע לטיול. חסדים לנו ידע ופעילויות שיעזרו לנו ויגרמו לנו הנאה בזמן ההכנות לטיול, בנסיעה הארוכה שמלווה אליו או כאשר שבים ממנו הביתה.

בספר מוצעים חמישים טיולים בישראל שמיועדים למשפחות עם ילדים. הוא פתה להורים, לבני משפחה, למבוגרים וילדים כאחד. חמישים האתרים המוצעים כאן מגוונים מאוד. יש בספר אתרים עירוניים לצד שמורות טבע, אתרים ארכאולוגיים לצד תצפיות נוף, אתרים משעשעים לצד אתרים מסקרנים, והם מיועדים למבקרים בני כל הגילים. כמה מן האתרים שנבחרו לספר מוכרים לכולם, פופולריים מאוד, אבל גם בהם דרושה, כך נראה לנו, הנחיה לטיול עם ילדים. ידע מתאים, גישה נכונה והצבעה על ההיבטים המעניינים והמתאימים לטיול משפחתי יכולים לגרום לכל אתר ולכל טיול להיות חוויה מדעננת, נעימה וזכורה לטוב. אין לנו עניין לגלות לכם אתרים חדשים שאינכם מכירים. כמעט אין כאלה בארץ קטנה כמו שלנו. יש לנו עניין להפוך את האתרים המוכרים והאהובים ליעד מתאים ומהנה לביקור משפחתי.

השאלות המוצגות בספר הן שאלות שמתעוררות במבקרים רבים, והתשובות להן אינן זמינות תמיד. עכשיו הן כאן - מזמינות אתכם לצאת לטיול משפחתי, לשאול

את השאלות, לדעת את התשובות ולעשות דברים יחד. זה סוד הקסם. ההנחה העומדת ביסודו של הספר הזה היא כי מעט ידע בסיסי, שמתאים לבני כל הגילים, ופעילות משותפת, כזאת שעושים יחד ונהנים ממנה, יהפכו את הטיולים המשפחתיים לחוויה נהדרת. אם תרמנו לכך אפילו מעט, מקומנו בגן עדן מובטח.

ספר זה הוא פרי יוזמה משותפת של ההוצאות לאור עם עובד ואלבטרוס. ראשיתו ברעיון וביוזמה שהעלה דובי טל, המשכו בשיחות רבות ובפיתוח משותף עם גיקי יעקב בריי, מנכ"ל עם עובד, ותם משה ואיקי גלעד. כל אלה הובילו לכתיבתו של הספר, לעיצובו ולהפקתו. אנו מודים מקרב לב למעצבת טליה בר ולאנשי עם עובד יואב רייס, דודית שרפשטיין, רות דלויה, נטלי לרנר, בתיה מישר, איריס בן חיים ועירית אלקבץ ולכל מי שנשאו עמנו בעול ועזרו ביצירתו של הספר.

טיול נעים!

משה גלעד, איקי גלעד, דובי טל

An aerial photograph of a vast wetland landscape. In the foreground, a large, irregularly shaped island is covered in a dense carpet of bright yellow wildflowers, interspersed with patches of green grass and some bare, brownish ground. This island is surrounded by a calm, blue body of water. In the middle ground, the water extends further, with several smaller, low-lying islands and peninsulas visible. The background features a range of rolling hills and mountains under a clear, pale blue sky. A prominent mountain peak in the distance is covered in snow, contrasting with the greenery of the surrounding landscape. The overall scene is serene and captures a natural, undisturbed environment.

גולן, גליל, כינרת ועמקים
=====

1 / החרמון

בחורף יש כאן הזדמנות שאין בשום אתר אחר בישראל.

איך להגיע? נסעים מקריית שמונה ופונים מזרחה בכביש 99. בצומת סער פונים שמאלה. שברים את קלעת נמרוד וחוצים את מושב נווה אטייב. כחמישה קילומטר אחרי המושב עוברים בקצה הכפר הדרוזי מגידל שמס. ממשיכים עוד חמישה קילומטר בכביש צר עד שער הכניסה לאתר החרמון.

למה זה מעניין? בחורף יש כאן הזדמנות לחוויה מושלגת שאין בשום אתר אחר בישראל. בקיץ כדאי להתרכז בצומח בחרמון, שהוא מיוחד במיטבזכות האקלים המושפע מהגובה, מהרוחות העזות, מהיובש, מסוג הסלע ומטיב הקרקע. הפריחה מגוונת ועשירה, משתנה כל שבוע ונמשכת כל הקיץ.

כמה זמן? חצי יום עד יום שלם.

כמה שד הולכים? הביקור בחרמון כרוך בהליכה. יש כמה מסלולים, ואפשר לבחור מסלולים להליכה קלה בלבד.

האם נשלם? הכניסה לאתר החרמון כרוכה בתשלום. לנמהמן ואחרים אפשר להגיע רק בסיוד מודרך. האתר פתוח כל יום (גם בשבת) בשעות 8:00 עד 16:00.

מהראים?

החרמון הוא אתר מרתק כל עונות השנה. בחורף זה האתר המושלג ואתר הסקי היחיד בישראל. בקיץ יש בו פריחה נפלאה ותצפיות נהדרות על הגליל ורמת הגולן. מלבד הפרחים, הפרפרים הצבעוניים והנופים הייחודיים, כדאי לבחון בייחוד את הדובדבן השרוע - עץ שפריחתו ורודה ועדינה ופרותיו חמצמצים ומעניינים.

איך נוצר שלג? השלג נוצר כשיש לחות גבוהה באוויר ואדי המים שבעננים מתגבשים ומתקררים עד שהם קופאים. הם נעשים גבישי קרח. אחר כך הגבישים נופלים מהעננים ארצה כפיתית שלג. אם הפיתית עוברים דרך אוויר בטמפרטורה נמוכה דייה, הם יגיעו לאדמה כשלג. אם לא קר מספיק, יינתך הפיתית וייעשה טיפת מים, כלומר גשם.

למה דווקא כאן יש שלג? החרמון הוא ההר הגבוה במדינה. הפסגה הגבוהה ביותר בשטח ישראל מתנשאת לגובה 2,236 מטר. בגבהים כאלה קר מספיק, יורד שלג רב, והוא גם נערם לפרקי זמן ממושכים בשל הטמפרטורות הנמוכות על פסגת ההר.

למה קוראים להר חרמון? השורש חר' יס פירושו 'מקום קדוש', וההר אכן נחשב כזה בתקופות קדומות. האמורים הקימו לרגליו מקדש לבעל גד, שנקרא על שם ההר: 'חַמְמַשַּׁת סַרְנִי פִּלְטַשְׁתִּים, וְכָל־הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידִי, וְהַחִתִּי, יֵשֶׁב הַר הַלְבָּטָן מִהַר צֶעֱלָח מִן־עַד לְבֹאֵת חֶסֶת' (שופטים ג).

למה מכנים את החרמון 'העיניים של המדינה'? בזכות התצפיות הנהדרות שיש ממנו. רואים מכאן למרחקים גדולים מאוד. התצפית הצבאית על החרמון, הנעזרת גם בציוד אלקטרוני משוכלל, משמשת 'עיניים' שצופות על מרחב גדול מאוד בסוריה ובלבנון.

במה הר חרמון שונה מהרים אחרים בישראל? הסלעים שלו הם סלעי גיר קדומים; יש בו כמות המשקעים הגדולה ביותר בישראל; הטמפרטורות בו נמוכות יותר מבכל המקומות בישראל; עיצוב הנוף בהר נעשה על ידי המסה - מי השלג מחלחלים לתוך ההר וממסים את הסלעים בפעולה שנקראת קארסט.

מהו קארסט? צורת נוף שנוצרת בעזרת מערכת ניקוז תת־קרקעית בסלעי גיר. בדיוק כמו בחרמון. המסת סלעי הגיר יוצרת מערות וחללים באדמה. השם 'קארסט' לקוח משמו הגרמני של האזור קראס (Kras) בסלובניה, שיש בו מערכות ניקוז ותצורות נוף קארסטיות רבות.

החרמון כולו בידי ישראל? לא. למעשה רק חלק קטן ממנו, כעשירית, בידי ישראל. החלקים האחרים נמצאים בשטחן של סוריה ולבנון. גובה הפסגה הגבוהה ביותר 2,814 מטר. פסגה זאת נמצאת בין סוריה ללבנון.

האם נשאר על ההר שלג גם בקיץ? כן. לא בכל מקום ולא באתר הסקי, אבל הפסגות הגבוהות של החרמון נותרות מכוסות שלג כל השנה. מבקרים אינם יכולים להגיע לאתרים אלה.

מה הכי כיף לעשות כאן? אם באים בחורף, הכי כיף לגלוש על השלג בכל צורה שהיא. אם באים בקיץ, הכי כיף לחפש פרחים או צמחים שלא רואים בשום מקום אחר בישראל. יש כאלה בחרמון.

האם אפשר לגלוש גם בקיץ? כן. באתר פועלת כל השנה מזחלת הרים מהירה, ש'טסה' על מסלול באורך 950 מטר בין טפי החרמון. יש בה עליות, ירידות וסיבובים מפתיעים. הגלישה מותאמת ליחיד או לזוג.

עושים ביחד

שלגוני פרות

חומרים: שניים-שלושה פרות בשלים מסוגים שונים - מלון, תות שדה, עגבים, מנגו, קיווי, בנה או כל פרי שאוהבים. מיץ תפוזים או מיץ אחר, יוגורט, דבש או סילאן (דבש תמרים) או סוכר, קערה, סכין, מזלג או מערבל (בלנדר), כוסיות פלסטיק או תבניות להכנת שלגונים, מקלות ארטיק או כפיות פלסטיק.

מה עושים? חותכים את הפרות לחתיכות קטנות. כמה מהם אפשר למשוך במזלג או לרסק בבלנדר. את הפרות המרוסקים מערבבים במעט מיץ או יוגורט. מוסיפים את חתיכות הפרי,

מערבבים וטועמים. אם חסרה מתיקות, מוסיפים מעט דבש, סילאן או סוכר. יוצקים את התערובת לתבנית או לכוסיות ומכניסים מקל ארטיק או כפית לכל אחת מהן. מקפיאים למשך כמה שעות או עד שאי אפשר עוד להתאפק.

כדי לחלק את השלגון טובלים את התבנית בקערת מים חמים למשך כשתי דקות. טועמים ונהנים. בפעם הבאה אפשר לסוּת תערובת שונה של פרות. בתיאבון!